

Torsdagen den
28 april 1977

---

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

Torsdagen den 28 april

Kl. 19.30

§ 1 Hushållning med energi i byggnader m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om civilutskottets betänkande 1976/77:32.

Fru DAHL (s):

Herr talman! Den proposition som vi i dag behandlar sägs utgöra ett led i det sparprogram varigenom centern skulle uppfylla de löften man givit till väljarna om att kunna genomföra ett mer ambitiöst sparprogram och att göra detta mer effektivt än någon annan.

Låt mig då börja med att erinra om vad bostadsministern här säger i propositionen om just den saken. Propositionen inleds med följande ord: "I propositionen läggs fram förslag som syftar till att förbättra hushållningen med energi i byggnader m. m. Det är angeläget att kraftfulla åtgärder vidtas för att ytterligare höja ambitionsnivån i energisparandet. De förslag som läggs fram utgör på olika sätt åtgärder för att öka energisparandet."

Längre fram fortsätter bostadsministern: "Det av riksdagen år 1975 fattade energipolitiska beslutet innebär att tillväxten av energikonsumtionen om möjligt skall begränsas till 2 % per år fram till år 1985. Det är emellertid mycket angeläget att åstadkomma besparingar utöver vad detta beslut anger. Det krävs både en förstärkning av redan vidtagna åtgärder och en komplettering med nya åtgärder. Vad gäller nya åtgärder för energihushållning i byggnader har undersökningar bedrivits inom planverket, vars preliminära rapport f. n. är föremål för remissbehandling." Sedan hänvisar bostadsministern till att hon snarast möjligt skall återkomma med förslag på grundval av rapporten.

Det är, herr talman, mot den här bakgrunden viktigt att granska om propositionen verkligen motsvarar den pretentiösa beskrivning man ger av den och de förväntningar som sådana uttalanden naturligtvis väcker bland människorna. Det har andra redan gjort, och fler kommer också att göra det liksom jag återkommer till det senare i den här debatten.

Men jag kan inte, herr talman, underlåta att i det här inlägget också sätta in den proposition som vi nu behandlar i sitt större energipolitiska sammanhang, såsom vi har gjort i vår motion och i det särskilda yttrande som är fogat till utskottets betänkande 1976/77:32.

Energifrågan är med rätta en fråga som dominerar den politiska debatten, både på grund av sitt faktiska sakinhåll och på grund av den roll som den kommit att spela i svensk politik. Tillgång till energi och behovet av energi kan sägas vara det moderna industrisamhällets både

Torsdagen den
28 april 1977

---

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

styrka och svaghet. Styrkan ligger ju i att tillgång till energi är en förutsättning för välfärden, för utvecklingen, för att vi skall kunna förbättra människors levnadsvillkor. Den framtidstro som är kopplad till de möjligheter som energin ger har funnits i vårt samhälle ända sedan industrialismens genombrott, och den finns i dagens u-länder. Och jag tror att det vore djupt orätt om vi skulle karakterisera den framtidstron som bara materialism och pryflaseri.

Å andra sidan finns också en svaghet hos det moderna industrisamhället i det att våra möjligheter att i dag få den energi som vi så väl behöver är begränsade. Att de system varigenom de flesta industrisamhällen i dag försörjs med den energi de behöver på många sätt har stora svagheter, som innebär stora risker från säkerhetssynpunkt, för de framtida resurstillgångarna i världen och för det nationella oberoendet. Det är inte underligt att energifrågan har fungerat som en väckarklocka och fått människor att förstå att vi behöver en bättre hushållning med världens resurser.

Det är mot den här bakgrunden alldeles nödvändigt att varje land skaffar sig en genomtänkt och långsiktig politik på energiområdet, för att kunna trygga en energiförsörjning som klarar sysselsättningen, välfärden och utvecklingen utan att hota människors miljö och den mänskliga naturen – helt enkelt att klara att utnyttja energikällorna på ett ansvarsfullt sätt för att tillgodose grundläggande mänskliga behov och sociala mål för samhället. Sverige var det första land i världen som lade fast ett sådant program. Det skedde på initiativ av den socialdemokratiska regeringen efter en mycket ingående medborgardebatt, och vi var långt före alla andra industriländer.

Det beslut som vi fattade 1975 var ett mycket viktigt beslut, ett avgörande beslut. Det var naturligtvis å andra sidan inte invändningsfritt. Inget energipolitiskt beslut kan – i den situation som världen i dag befinner sig i – omedelbart försätta oss i ett idealtillstånd. Ty så är ju inte situationen! Det var heller inte det enda, det unika eller det slutgiltiga beslut som vi har att fatta. Men det var startpunkten till den serie av beslut som successivt skall ge oss en bättre situation! Det var ett strategiskt program för hur energiförsörjningen, omgärdad av för världen unikt stränga säkerhetskrav, skall kunna klaras, samtidigt som vi medvetet arbetar oss fram till större handlingsfrihet, ökat nationellt oberoende och nya och bättre lösningar på dessa svåra frågor. Det var därför som vi, i samband med det beslutet, satte i gång en rad utredningar och forskningsprogram för att få ökade kunskaper och säkrare och effektivare metoder att använda både de nu kända och de s. k. alternativa energikällorna. Det var också därför som sparandet av energi intog en central plats i det programmet.

Vi fastlade då ett mera ambitiöst sparprogram än något annat land. Vi satsade, som jag framhöll i debatten förut i dag, mycket på sparprogrammet så länge som vi hade möjligheter att göra det – när vi hade regeringsmakten.

Vi har också fått en redovisning såväl i propositionen som i utskotts-
betänkandet om vilka betydande insatser det faktiskt har varit fråga om.
Det var naturligtvis också mot den bakgrunden vi uppdrog åt planverket
att genomföra den undersökning som skulle kunna ge oss en grund att
stå på när det gällde att gå vidare i sparprogrammet.

Då kan man fråga sig hur centern och den nuvarande regeringen. –
efter att de i valrörelsen framställt oss som energislösare, slarviga kärn-
kraftsentusiaster och sig själva som så oerhört ansvarsfulla – nu har agerat.
Jo, man går ut och utnyttjar människors oro på ett ansvarslost sätt för
att vinna röster, förespeglar dem att man sitter inne med lösningar på
svåra problem som man faktiskt i verkligheten inte har. Moderaterna
och folkpartisterna, som ju har en helt annan uppfattning i energifrågan
än vad centern har, teg då tyst, eftersom de var så angelägna om att
med den här frågan vinna valet – för helt andra syften. Och så vinner
man valet! Och man sitter vid makten och har möjlighet att genomföra
ett program som skall motsvara de förväntningar som man har väckt.

Vad händer? Jo, vi får inga konkreta förslag, men däremot en rad
"paradnummer" för att utåt hålla masken. Vi får en regering som är
splittrad och handlingsförlamad i den här frågan och därför griper till
en förhållningstaktik för att slippa fatta beslut! Man satsar visserligen
miljarder på energifrågan, men inte på konstruktiva åtgärder utan för
att man skall få mera tid på sig att slippa ta ställning i dessa besvärliga
frågor. Och vad blir effekten av det? Jo, effekterna blir naturligtvis mycket
farliga i olika avseenden. Människor förlorar tron på demokratin och
på möjligheten att påverka framtiden. Vi hindras från att arbeta på ett
konstruktivt sätt för att lösa de svåra problem det här är fråga om, att
lägga fram en långsiktig plan. För varje månad och för varje år som
går utan konstruktivt arbete ökar ju riskerna för framtiden och vår hand-
lingsfrihet minskar.

I Svenska Dagbladet för i går finns det en stor artikel på just detta
tema. Den inleds med orden: "Statsmakternas beslutsförlamning i ener-
giförsörjningsfrågan leder till minskad handlingsfrihet, oljeberoende och
åriligen återkommande svåra kriser under 80-talet." Tiden medger inte
att jag går närmare in på den mycket omfattande argumentation som
finns där, men det är en artikel som jag vill anbefalla till läsning. Det
skulle kanske kunna medverka till att statsråden begriper att de nu måste
börja arbeta med dessa frågor i stället för att hålla tal.

Den proposition som vi i dag behandlar är också den ett exempel på
hur man bedriver ett politiskt taktikspel men i själva verket inte arbetar
på ett seriöst sätt med energifrågorna. Som Per Bergman redan framhållit
innebär propositionen inte något resurstillskott, och ännu mindre innebär
den en sådan höjning av ambitionsnivån som statsrådet så stolt talar
om i propositionen. Vidare lanserar den ett mycket krångligt system som
gör det svårt för enskilda människor att utnyttja det föreslagna stödet.

Arbetarbladet för den 15 april 1977 innehöll en artikel under rubriken:
"Regeringen stoppar upp energisparandet." Det är inte någon ledare, och

Torsdagen den
28 april 1977

---

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

det ligger ingen partipolitisk propaganda till grund för rubriken. Det är i stället länsbostadsdirektören i Gävleborgs län som talar om att regeringens politik på energisparområdet har lett till att de åtgärder som tidigare var i gång för att spara energi i bostäderna genom olika förbättrings- och ombyggnadsarbeten nu har stoppats upp. Varför? Jo, därför att i slutet av mars fick länsbostadsnämnden en cirkulärskrivelse från byggnadsstyrelsen där det klargjordes att man skall stoppa denna verksamhet till dess propositionen om nya riktlinjer på området har behandlats i riksdagen. Därtill kommer, säger länsbostadsdirektören, att det nya systemet är så krångligt att ingen kommer att kunna begripa sig på det. I varje fall kommer det att leda till stora förseningar. Mot den bakgrunden är det ju inte så konstigt om det uppstår reservationer på de anslag som står till förfogande för i år. Och det förhållandet att de medlen skall få utnyttjas nästa år är minst av allt ett resurstillskott. Snarare är det ett sätt att något minska effekten av de förseningar som har skett på grund av regeringens handlande.

I dag har vi fått veta att den proposition om ytterligare energisparande åtgärder som tidigare utlovats inte kommer att läggas fram. Och statsrådet har i det sammanhanget sagt något som har uppfyllt oss med förvåning och gjort oss mycket upprörda, nämligen att det är inte hennes sak att svara på hur detta påverkar energibalansen. Det är någon annans ansvar. Men för det första är det ju så att ansvaret för energisparandet i bostäder formellt ligger hos bostadsministern. Och för det andra kan jag inte begripa hur någon centerpartist – allra minst en centerpartist som sitter i regeringen – kan undandra sig det moraliska ansvaret i dessa frågor. Det är för oss fullkomligt obegripligt!

Vi har fört en diskussion om vad ambitionsnivå egentligen betyder i de här sammanhangen och vari skillnaderna i ambitionsnivå mellan oss består. Låt mig då säga, herr talman, att en hög ambitionsnivå på detta område självfallet innebär att tillföra de resurser till energisektorn som behövs för ett effektivt sparande. Men det innebär också att dagligen arbeta med dessa frågor. Det innebär att lägga fram konkreta förslag. Det innebär att se till att vi får en långsiktig planering. Det innebär förmåga att fatta beslut och att skaffa ökade kunskaper för framtiden. Kort sagt, det innebär att regera! Likaså innebär det att man skall fungera som en folkrörelse och föra en bred debatt med landets medborgare i dessa frågor. Och det skall vara en debatt som inte är underbyggd med allmänna deklARATIONER och vulgärpropaganda, som gör att människorna tappar tron på framtiden, utan en debatt som bygger på kunskaper, ärliga besked och tro på att vi kan påverka framtiden med egna insatser. Det är på det sättet som vi, herr talman, tänker fortsätta att arbeta med de här frågorna. Hade vi fortfarande från kanslihuset haft möjlighet att påverka politiken i det här landet, skulle det ha varit möjligt att för riksdagen framlägga betydligt mer långtgående förslag än de som nu föreligger, för då hade vi sluppit förlora månader och år på en meningslös

diskussion, som grundar sig på att centern försöker klara sig ifrån sina helt orealistiska vallöften.

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp):

Herr talman! Jag skall vid det här tillfället inte ingå i polemik mot Birgitta Dahl med anledning av hennes brandtal. Det blir väl senare tillfälle för andra talare att göra detta.

Hushållning med energi är någonting som alla i dag bedömer som oerhört viktigt. Det har skett en betydande omsvängning sedan folkpartiet och Gunnar Helén sommaren 1973 presenterade en ny energipolitik, byggd på hushållning med energi, effektivare styrning och satsning på alternativa energikällor. Även om alla nu är ense om betydelsen av att spara energi, är de praktiska resultaten alltfjämt ganska begränsade. Det är nödvändigt att med olika åtgärder stimulera till fortsatta insatser för att spara energi. Folkpartiet har också i de senaste årens riksdagsmotioner hävdat att just hushållning med energi måste bli en huvudpunkt.

Eftersom uppvärmningen av bostäder och lokaler tar i anspråk bortåt hälften av våra energiresurser, är det naturligt att sparinsatserna i betydande grad inriktas på detta område.

Den proposition som ligger till grund för det utskottsbetänkande som vi nu behandlar möjliggör en utbyggnad av det energisparstöd till bostäder och lokaler som infördes av riksdagen 1974. Men det har skett en höjning av ambitionsnivån. Jag tillåter mig att säga detta, även om det i de föregående debatterna diskuterats huruvida det förhåller sig så. Ostridigt är emellertid att den penningssumma som ställs till förfogande har höjts. Rimligtvis bör man då också kunna räkna med att det skall gå att åstadkomma fler energisparåtgärder. På en del områden har det också blivit utvidgningar, och dessutom företas vissa ändringar av den administrativa handläggningen.

Det är klart att det här förslaget inte innebär något särskilt stort steg i fråga om hushållning med energi i bostäder. Bostadsministern har ju också meddelat att ytterligare en proposition om åtgärder för energibesparingar i befintlig bebyggelse kan väntas, sedan en aktuell rapport från planverket remissbehandlats.

Skall vi i någon högre grad minska energiåtgången i våra bostäder, krävs det förmodligen ett tålmodigt och kontinuerligt arbete för sådana åtgärder på alla plan och oberoende av vilken regering vi har. Jag har därför ingen förståelse för de försök att bagatellisera propositionens förslag som återfinns i det särskilda yttrandet från de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet.

Det finns i det här betänkandet en rad frågor som föranlett socialdemokratiska reservationer. Herr Mattsson har som talesman för utskottsmajoriteten tagit upp en del av dessa invändningar. Jag skall här nöja mig med att göra några kommentarer i anslutning till de åtgärder i förslaget som speciellt berör kommunerna. Det är onekligen så att kommunernas agerande i dessa frågor har en icke oväsentlig betydelse för

Nr 120

Torsdagen den
28 april 1977

Hushållning med energi i byggnader m. m.

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

den kommunala ekonomin. Kommunerna kan dessutom som föregångare ha en mönsterbildande effekt och utgöra en god illustration i den information som förutsättes för att man skall få fart på energisparandet. Den höjning av maximigränsen för bidrag till 300 000 kr. för kommunala lokaler och byggnader som nu genomförs bör innebära att även till beloppet ganska betydande projekt exempelvis inom det kommunala fastighetsbeståndet kan ges en förhållandevis hög prioritet.

En utomordentligt viktig uppgift för kommunerna är att bedriva en väl utbyggd informations- och rådgivningsverksamhet till allmänheten beträffande energisparmöjligheterna. Eftersom denna verksamhet kommer att ställa ökade krav på kommunerna har bostadsministern föreslagit att 15 milj. kr. skall ställas till regeringens förfogande för att användas med det huvudsakliga syftet att kommunernas insatser med rådgivning snabbt skall ökas. Reservanterna på den socialdemokratiska sidan menar att förslaget är dåligt underbyggt och yrkar avslag på det.

För min del vill jag säga, att jag tycker att det är riktigt att man snabbt ökar insatserna beträffande information och rådgivning ute i kommunerna. Om det skall kunna ske redan under innevarande år är det nog nödvändigt med särskilda statliga bidrag till kommunerna. Den budget som de flesta kommuner lever efter i år har knappast några extra marginaler för nya insatser på det här området. Genom den nu föreslagna medelsanvisningen kan pengar i begränsad omfattning ställas till kommunernas förfogande. Av utskottsskrivningen framgår att regeringen vid fördelningen av anslaget har att beakta både stödets avsedda effekter och rättvisekravet mellan olika kommuner. På längre sikt bör ett eventuellt fortsatt statligt stöd ges i andra former. Det skall kanske inte ens vara öronmärkta pengar i det här fallet.

En annan fråga som förutsätter kommunal medverkan är utbildningen av kommunala förtroendevalda och vissa anställda i kommunen. Jag tror att det råder allmän enighet om att de som skall förmedla information och kunskap till allmänheten och ge råd till denna behöver en ingående utbildning i dessa frågor.

Propositionens förslag att Kommunförbundet skall genomföra en sådan utbildning under medverkan av planverket och SIFU godtas av hela utskottet när det gäller de anställda, medan reservanterna vill lägga denna utbildning på de politiska partierna och studieförbunden när det gäller de förtroendevalda. Den här reservationen har jag verkligen svårt att förstå. Kommunförbundets utbildningsverksamhet för förtroendemän är väl etablerad och uppskattad sedan många år. Under det sista året har partierna också kommit överens om att vid förtroendemannakurser avsätta tid för partierna, så att de för de egna medlemmarna kan ge en partiideologisk komplettering av kursinnehållet. Så kan det naturligtvis gå till även med denna kursverksamhet.

Jag vill slutligen, herr talman, ta upp frågan om finansiering av fjärrvärmeanläggningar. Det finns i dag ett starkt intresse av att bygga ut fjärrvärmenäten, både från energisparsynpunkt och för att förbättra mil-

jön. Att bygga ut fjärrvärmenätet är emellertid dyrt, och kommunerna tvingas ofta avstå, dels därför att mer prioriterade investeringar inom andra områden ges företräde, dels därför att de lån man eventuellt kunnat ta upp skulle få en alldeles för kort löptid – i allmänhet högst 15 år.

De utfästelser om att lösa finansieringsproblemet för fjärrvärmeanläggningar genom lån med längre löptider – 20–25 år anges som normal lånetid – som nu redovisas innebär en betydande lättnad för många kommuner och kan bidra till att den önskvärda utbyggnaden av fjärrvärmenätet kan ske i snabbare takt. Även om reservanternas förslag om att betrakta hela fjärrvärmeutbyggnaden från lånesynpunkt som en bostadskomplettering är tilltalande, tror jag att det finns anledning att avvakta kapitalmarknadsutredningens förslag innan man vidgar den prioriterade bostadslånesektorn.

Avslutningsvis vill jag, herr talman, yrka bifall till civilutskottets hemställan i betänkandet 1976/77:32 och avslag på de reservationer som är fogade till detsamma.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Låt mig inleda med att sätta in den här propositionen i sitt sammanhang med regeringens energipolitik.

I regeringsförklaringen sägs:

”Regeringen avser att presentera program för effektivare energianvändning främst i bostads- och lokaluppvärmning samt i industriprocesser. En plan skall upprättas för utbyggnad av kraftvärmeverk. Särskilda finansiella förutsättningar skall skapas för en snabb utbyggnad av industriellt mottryck och utnyttjande av spillvärme.

Energiforskningen skall i ökad utsträckning inriktas på att utveckla teknik för användning av förnyelsebara energikällor, såsom solenergi, vindkraft och jordvärme.”

Regeringen har tillsatt en energikommission. Den har till uppgift att mer långsiktigt och övergripande överväga frågor angående både energiproduktion och energikonsumtion samt olika alternativa energibalanser. I direktiven sägs emellertid också att det är angeläget att pågående utrednings- och förslagsverksamhet fortgår och att förslag läggs fram successivt i all den utsträckning som är möjligt, utan att energikommissionens överväganden avvaktas.

Den nu liggande propositionen är ett exempel på hur regeringen följer upp detta uttalande. Industridepartementets förslag till lag om kommunal energiplanering är ett annat exempel. Den proposition som bostadsdepartementet kommer att lägga fram till hösten är ett tredje exempel.

Beträffande den proposition som jag räknar med att föreslå regeringen att lägga fram till hösten vill jag här nämna följande:

Planverket lade fram en preliminär rapport angående möjligheter att spara energi i befintlig bebyggelse i slutet av januari 1977. Den rapporten innehåller ett antal delar:

a) Där ges en genomgång av olika tekniska besparingsmöjligheter be-

träffande ventilations- och uppvärmningsanläggningar, isolering m. m.

b) Där läggs förslag om ändringar i byggnadsstadgan, som skulle göra det möjligt för byggnadsnämnder att ålägga fastighetsägarna att vidta dels enklare underhållsåtgärder, dels mera genomgripande upprustningsåtgärder.

c) Där ges också förslag om en för kommunerna och i viss mån också för fastighetsägarna obligatorisk besiktningsverksamhet.

d) Slutligen redovisas ett antal mycket intressanta räkneexempel. Till vår förvåning i departementet har de tagits till underlag för påståendet att rapporten visar att det är omöjligt att spara energi i stor omfattning.

Den senare reaktionen kommer förmodligen av att man ryggat för de stora tal som planverket här nämner – i det mest omfattande exemplet nämns 50 miljarder kronor – utan att förmå väga in de stora samhälls-ekonomiska värdena av energisparandets resultat, bl. a. med hänsyn till att det finns all anledning att vänta sig kraftigt ökade energipriser i framtiden.

Nu har planverkets rapport remissbehandlats. Jag skall inte gå in på några detaljer, men jag vill ändå passa på att konstatera att planverkets förslag i väsentliga avseenden mottagits positivt av remissinstanserna. Vad vi hittills särskilt har studerat är förslagen om ändringar i byggnadsstadgan och om kommunal besiktningsverksamhet.

Så när som på förslagen om mer långtgående upprustningsålägganden och att besiktningsverksamheten skulle göras direkt obligatorisk vill jag påstå att planverkets förslag har fått ett mycket starkt stöd.

Som jag tidigare sade är remissmaterialet mycket omfattande. Vi arbetar nu vidare med en grundlig utvärdering av remissinstansernas synpunkter.

Planverket arbetar också vidare med sin definitiva rapport. Den kommer att innehålla dels en fördjupning på de områden som behandlas i den preliminära rapporten, dels en totalredovisning av kostnader och resursbehov av olika slag i några alternativ. Vi väntar oss mycket av den rapporten och räknar med att den tillsammans med annat material om alternativa styrmöjligheter m. m. som nu tas fram skall komma att utgöra ett gott underlag för vår proposition, som vi kommer att avlämna till hösten.

Jag skall nu övergå till en kort genomgång av den nu liggande propositionen – det blir närmast en komplettering till vad utskottets ordförande redan har anfört.

Låt mig då först konstatera att förutsättningarna för arbetet med propositionen har varit att vi skulle ta fram de förslag där det fanns tillräckligt underlag redan till den 10 mars. Avgörande har därvid varit att vi på varje punkt övervägt om frågan är av den art att den nödvändigtvis fordrar fördjupade utredningar eller inte, samt vikten och värdet av omedelbart verkande åtgärder på just det området. Däremot har vi inte velat föregripa de resultat som mera fördjupade studier kan ge på sådana punkter där fördjupningen verkligen är nödvändig.

Den proposition vi behandlar i dag innehåller förslag till utökad energisparstöd, utökade resurser för experimentbyggande, utökade administrativa resurser för bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnder och kommuner, utökade informations- och utbildningsresurser, resurser för undersökning av byggnadernas kvalitet från energihushållningssynpunkt och redovisning av förbättrade finansieringsmöjligheter för fjärrvärme. Låt mig helt kort ge en orientering om huvudpunkterna i regeringens förslag.

Beträffande *energispårstödet* föreslår vi

att alla kategorier skall få 100 % belåning på godkända kostnader för energisparande åtgärder,

att bidragen per lägenhet utökas från 2 000 till 3 000 kr. och

att amorteringsvillkoren på energisparlånerna förbättras i viss utsträckning.

Regeringen understryker vikten av att lån verkligen lämnas till alla åtgärder med energisparande effekt och att ny teknik hela tiden följs upp och även tillämpas. Ett enigt civilutskott har ytterligare understrukt detta regeringens uttalande.

Det är också viktigt att gällande schablonbelopp anpassas till den verkliga kostnadsutvecklingen. Regeringen har även understrukt detta, samtidigt som behovet av åtgärder för att följa upp kostnadsutvecklingen har framhållits.

Jag vill vidare nämna att stödmöjligheterna har utökats till vissa lokaler och att stödet för samlingslokaler, kommunala och landstingskommunala byggnader fördubblats från maximalt 150 000 till 300 000 kr. per projekt.

Beträffande storleken på anslaget för energisparstödet vill jag understryka att detta inte har varit en primär fråga vid regeringens övervägande. Regeringen har ju ställt sig bakom uttalandet, att resurserna för energisparverksamheten skall utökas i den takt som är tekniskt möjlig och motiverad och som ligger inom ramen för de samhällsekonomiska resurser som kan skapas för ändamålet. Vidare är att märka att vi har tagit bort det annars gängse uttrycket att bostadsstyrelsen skall planera så att befintliga anslag förbrukas jämnt över året. De här sakerna tillsammans menar jag är alldeles tillräckliga som underlag för ett självklart konstaterande, att regeringen kommer att ställa de resurser till förfogande som svarar emot den efterfrågan som kan skapas för det här stödet.

Regeringen föreslår en förstärkning av byggforskningsrådets resurser för experimentbyggande. Det är nödvändigt att på alla sätt och på bred front stimulera forskningen kring energisparandets teknik. Detta är viktigt. Nya installationssystem, nya hustyper och även ny byggnadsteknik måste utvecklas och prövas. Utvecklings- och experimentarbete när det gäller nya energikällor måste intensifieras. Detta måste också ske i full skala under verkliga betingelser, dvs. i byggnader i bruk. Propositionens förslag innebär att vi skapar förutsättningar för byggforskningsrådet att på ett kraftfullt sätt utvidga sin verksamhet på det här området. Och det är bråttom. Med den omfattning som energisparandet kommer att

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

få om några år är det ytterst väsentligt att bästa möjliga teknik finns tillgänglig.

I propositionen föreslår vi också att medel avsätts för stöd till kommunerna. Vi vet alla att intresset i kommunerna för att medverka i energispararbetei är mycket stort. Vi vet också att det är nödvändigt med en aktiv och positiv medverkan från kommunerna för att energispararbetet verkligen skall få avsedd effekt. Det är nödvändigt att kommunerna har sakkunskap, har möjlighet att planera och att ge råd och service till allmänheten. Vi vet därtill att de kommunala resurserna är begränsade. Frågan om hur man skall lösa resursproblemet för kommunerna måste också bedömas i ett mer långsiktigt sammanhang. Samtidigt har regeringen understrukit att frågan är av en sådan vikt att man, i avvaktan på mer långsiktiga lösningar, nu omedelbart vill gå in och ge bidrag som stimulerar kommunala insatser inom det här området.

Beträffande utökade informationsinsatser föreslår regeringen åtgärder på ett antal punkter. Det är mycket viktigt att informationen utvecklas. Möjligheterna att få resultat är mycket beroende av vad myndigheter, yrkesmän och folk i allmänhet vet om lånemöjligheter, teknik och ekonomi. Regeringen föreslår därför ett antal åtgärder. Studieförbunden får medel för en intensifierad studiecirkelverksamhet. Kommunförbundet för att utveckla kursverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän och industriverket för att förstärka yrkesutbildningen för de yrkesverksamma.

Regeringen redovisar resultat av överläggningar med kapitalmarknadens parter angående finansiering av fjärrvärme. Förslaget innebär att det på kapitalmarknaden har skapats en ordning som omedelbart ger bättre förutsättningar för fjärrvärmefinansieringen.

Regeringen skriver: "Frågan om finansiering av fjärrvärmearläggningar kräver emellertid fortsatt uppmärksamhet. Om svårigheter skulle möta vid kreditgivningen får åtgärder övervägas i syfte att säkra tillgången på krediter. Inom regeringskansliet bör därför utvecklingen på området följas."

I regeringen har vi alltså inte nöjt oss med att bara redovisa en ordning på kapitalmarknaden som vi tror på. Vi har också markerat att vi, om det blir nödvändigt, skall ta till vidare åtgärder.

Jag vill i sammanhanget också nämna, att den utökning av fjärrvärmefinansieringen som vi räknar med skall bli följderna av den här ordningen inte får gå direkt som en minuspost på övrig kommunal upplåning. Det vore ju inte rimligt. Här får man räkna med att resurserna tas från kapitalmarknaden i dess helhet på lämpligt sätt.

Herr HÅKANSSON i Trelleborg (s):

Herr talman! Bostadsministern har ägnat mycken möda åt den utåtriktade verksamheten. Det har varit tal, presskonferenser, uttalanden och konferensdeltagande av olika slag. Detta vill jag nu inte värdera utan bara helt stillsamt konstatera som en inledning till mitt anförande

att i detta offentlighetens ljus har tyvärr motstående åsikter klart framträtt. Jag hade därför väntat mig att bostadsministern vid sitt deltagande i debatten i dag skulle ge en aktuell exposé över hur dagsläget är i regeringen i fråga om energin och sparandet. Men tyvärr får jag konstatera att till det av mig uppsatta målet nådde man inte riktigt fram.

Diskussionen om att spara energi utgjorde både i valrörelsen och i den därefter följande och alltfört pågående politiska debatten mycket viktiga inslag. Det är alltid värdefullt att klara ut var skiljelinjen går, och i denna omfattande diskussion har många tyvärr kunnat konstatera att den oftast går i fältet mellan vad som är praktiskt och realistiskt möjligt att genomföra och de från centerhåll framförda synpunkterna som i sig mest rymmer stora inslag av propaganda och önsketänkande.

Det är svårt att få en överblick över regeringens vilja på det här området. Jag tycker att bilden dessutom kompliceras av att samtidigt som flera propositioner med sakinnehåll som tangerar eller överlappar varandra behandlas i riksdagen, så arbetar olika verk, myndigheter, kommissioner och forskningsorgan med frågan och producerar förslag nästan på löpande band.

Jag tycker, herr talman, att det mot denna bakgrund är fullt förståeligt om byggbranschen – och då i en mycket vid mening – känner en viss villrådighet i den nuvarande situationen i sitt arbete med att spara energi. Oklarheten om vad som kan komma att gälla på längre sikt stör givetvis den av oss alla omfattade viljan att spara energi. Propositionens ord lyder: "Det är emellertid angeläget att redan nu vidta kraftfulla förberedelseåtgärder för att möjliggöra en anpassning till högre ambitionsnivåer i energispararbetet. Vissa förslag som jag presenterar i det följande är att betrakta som sådana förberedande åtgärder." Detta ger emellertid ingen vägledning för framtiden. Man kan fråga sig om det gäller en högre ambitionsnivå i sparandet eller vad det är som avses.

Ett annat exempel på tolkningsbekymmer: I propositionen flaggar man för att frågan om åtgärder för att begränsa den fortsatta ökningen av elanvändning för uppvärmning av byggnader skall behandlas senare. Detta kan tolkas på många sätt men med klart skilda effekter för hur bostäder både skall utformas och uppvärmas. Det är bara att beklaga att en politisk övertro fått slå igenom på ett sådant sätt att klarheten gått förlorad. För bostadsområdet finns naturligt två huvudlinjer för energisparandet: dels i det befintliga beståndet, dels i nyproduktionen. För nyproduktionen är experimentbyggandet givetvis utomordentligt intressant.

Tyvärr ger propositionen ingen som helst vägledning, tycker jag, för hur det föreslagna anslaget skall användas. Anslaget har angivits till 22 milj. kr. – inte till 20 eller 25, utan exakt till 22 milj. kr. Vi socialdemokrater har noterat detta och beskriver vår syn på denna del i reservationen 7.

Det hade varit helt på sin plats, tycker vi, att centern som enligt egen utsago har klara åsikter om hur framtidens samhälle från energisynpunkt skall utformas hade givit några anvisningar om till vem och varför bidrag

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

eller lån skall ges. Detta skulle givetvis ha varit till fördel för forskningsplaneringen och dess inriktning. Men jag skall inte, herr talman, närmare utveckla detta, eftersom både Per Bergman och Kjell Mattsson delvis redan berört det.

Allt är förvisso inte politiskt kontroversiellt. Som ett exempel på det vill jag gärna lyfta fram den lilla passus i utskottsbetänkandet som formellt utgår från några meningar i vår partimotion.

Utskottet är helt enigt om att det är väsentligt att i skilda sammanhang låta den reviderade syn på energihushållningen som vi nu gemensamt har få ett genomslag i den alltför ofta isolerade värld som utbildningsområdet utgör. I grundskolan, i gymnasiet och i de högre utbildningsanstalterna måste självfallet sådan information komma in. Detta bör, tycker jag, ses som en uppmaning eller varför inte en uppfordran till den det vederbör.

Det bör kanske också, herr talman, glädja förra ordföranden i civilutskottet att utskottet fortsätter i den litet respektlösa andan att förbättra propositioner. Det finns exempel på detta även i det nu föreliggande betänkandet. Utskottet ger till känna en förbättring vad gäller förvaltningen av lån till experimentbyggande. Det är, som vi ser det, helt naturligt att när sakbedömningen skett skall lånen lämnas ut och förvaltas inom bostadsorganisationerna på ett normalt sätt.

I arbetet med att spara energi i det befintliga byggnadsbeståndet – det är den andra huvudlinjen – har kommunerna kanske en nyckelroll. Det har herr Gustafsson i Borås delvis redan berört. Bostadsministern har i propositionen tacklat den frågan på det sättet att efter en något motsägelsefull och svårtydd motivering har medelsbehovet hamnat på 15 milj. kr. som statlig del.

Vi har en annan syn på de här tingen än utskottsmajoriteten, och i reservationen 2 för vi den till torgs. Kortfattat och komprimerat menar vi att då ingenting sägs om vem och vad som skall stödjas brukar inte riksdagen – sedan må syftet vara hur vällovtigt som helst – ge regeringen fullmakter in blanko. Vi tycker att det inte borde vara svårt att presentera ett klarläggande i något lämpligt sammanhang. Då blir vi ju – får man förmoda – ett problem fattigare, såvitt syftet är ädelt och det inte är fråga om att rikta stöd till kommuner och projekt med ett visst innehåll.

Herr talman! Yrkandena är tidigare framställda, och jag skall därför till sist bara be att få instämma i de yrkanden som innebär bifall till reservationerna.

Herr ÅKERFELDT (c):

Herr talman! Birgitta Dahl bjöd verkligen till i sitt anförande och nedvärderade regeringens förslag och de effekter som det skulle få. En sammanfattning av hennes anförande blir väl ungefär att regeringens förslag inte ger några som helst förbättrade effekter på energisparandet – man kan i stället ana motsatsen.

Fru Dahl anför som sanningsvittne en artikel i Arbetarbladet, där det

sågs att på sista tiden går det åt så litet pengar att det nog blir ett väldigt stort reservationsanslag vid halvårsskiftet att ta till för att späda ut den ram som har tagits till intäkt för en låg ambitionsnivå. Det är väl så, fru Dahl, att de som skall söka det här anslaget, i varje fall sedan i mars månad, har vetat om att det kommer mer gynnsamma regler som ger ett bättre stöd och en bättre stimulans. Då är det helt naturligt att den som står i begrepp att söka bidrag väntar. Detta har utskottet också tagit fasta på. Vi har – och där vill jag instämma i vad herr Håkansson i Trelleborg sade – fortsatt i civilutskottets traditionella former att förbättra saker och ting. På den här punkten har vi sagt att regeringen må efter eget gottfinnande besluta enligt de nya reglerna i ärenden som kommer in efter den 10 mars. Jag tror att det är flera med mig som är övertygade om att när riksdagen fattat det här beslutet och de nya reglerna fullt ut börjar gälla kommer de pengar som var avsedda för ett reservationsanslag att smälta ihop i vårsolen.

Så här dags i debatten har naturligtvis mycket sagts, och det man skulle vilja beröra har belysts från olika synpunkter. Men jag skall ändå ta upp en del punkter som jag tycker är viktiga, även om jag med hänsyn till tiden får göra det komprimerat.

Kommunala insatser för rådgivning och information är en viktig bit i det totala informationsarbetet. Här krävs det i de flesta kommuner extra personal bl. a. för undersökningar av förutsättningarna för åtgärder som föreslås av sökanden. De medel som nu föreslås i propositionen är viktiga för att man snabbt skall komma i gång med en sådan verksamhet.

Kommunerna kan nu planlägga sina insatser och på grundval av planläggningen ansöka om bidrag ur dessa medel. Ansökningarna behandlas sedan av regeringen så att bidragen ger den största effekten och så att man åstadkommer en rimlig fördelning kommunerna emellan.

Jag tycker att denna utformning av bidragsgivningen är smidig. Nu får kommunerna redovisa vad man kan mobilisera i fråga om personal och andra resurser, och sedan bedömer regeringen eller det organ som regeringen därtill utser på denna grund var stödet gör bäst verkan.

Vad socialdemokraterna främst tycks vilja åstadkomma med sin kritik på denna punkt är en strikt formaliserad bidragsgivning, vilket jag tror är mindre lämpligt i detta fall. Propositionens och utskottets förslag anpassar på ett smidigare sätt stödet till de resurser och initiativ som kontinuerligt redovisas av kommunerna. Att medelsåtgången är svår att beräkna när man inför en ny bidragsform kan vi nog vara eniga om. Men det är inte att begära att man skulle ödsla lång tid och mycket pengar på att utreda detta, när vi nu är eniga om behovet – jag trodde i varje fall att vi var eniga om det!

Oberoende av storleken på en sådan här insats är det viktigt att den sker snabbt. För detta talar bl. a. de erfarenheter jag själv har av energistödet till samlingslokaler. Vi har i mer än två år haft ett energisparstöd för sådana, och under samma tid har man gått ut med information. Men

inte förrän just nu har verksamheten börjat ta fart på allvar, trots att det rör sig om en relativt begränsad grupp informationsmottagare och trots att den har handhåfts av tre riksorganisationer på detta område. Det finns all anledning att förmoda att andra mottagare av information inte kommer att reagera på annat sätt.

Studieförbundens verksamhet på det här området är väl lika viktig som den i princip är oomtvistad. Nu föreslås att studiecirklar i energifrågan skall få s. k. prio-stöd, pengar för framtagning av material och dispens från den s. k. 20-timmarsregeln för studiecirklar – allt detta för att i likhet med vad som skett i tidigare kampanjer på detta område öka studie- och informationsverksamheten.

Medlen för framtagning av studiematerial bör fördelas mellan förbunden snarast, säger socialdemokraterna i reservationen 3. Utskottet säger, efter att ha inhämtat underhandsinformation, att sådana överläggningar pågår, och det är mycket möjligt att de redan är klara.

Även kommunerna skall få medel till sin informationsverksamhet bland anställda och förtroendevalda. För anställda måste tyngdpunkten ligga på åtgärder i och skötsel av olika kommunala anläggningar, vilket i viss utsträckning bör vara fallet även i fråga om förtroendevalda – det är ju de som skall besluta om åtgärder i dessa anläggningar. Huvuddelen av de förtroendevaldas utbildning måste emellertid inriktas på mera övergripande kommunala aspekter av energisparandet och kommunernas roll i stort i energisparandet. Men detta utesluter inte att förtroendevalda även engagerar sig i de studier som arrangeras av partier och studieförbund.

Den socialdemokratiska motionen vill ha all förtroendemannautbildning under partiernas och studieförbundens hatt. Jag tycker att propositionens och motionens olika synpunkter i detta avseende mycket väl kan förenas. Det borde f. ö. vara en självklarhet att politikerna deltar även i de av resp. parti anordnade energiaktiviteterna.

Behovet av information till dem som är direkt verksamma i byggprocessen har tagits upp i motionen 1458. Frågan om information till övriga branschverksamma – exempelvis förvaltare av en bostadsfastighet – tas också upp i den socialdemokratiska partimotionen. Detta behov torde, som departementschefen påpekar, kunna tillgodoses genom att industriverket redan har etablerat sådan verksamhet. Inom ramen för den verksamheten skall falla att man i samråd med andra instanser skall ta erforderliga initiativ i den riktning som den här motionen pläderar för. Som exempel på andra instanser som här kan vara samarbetspartner nämns organisationerna på bostadsmarknaden, branschföreningar och även fackföreningar. F. ö. bör här noteras att byggforskningsrådet i sin anslagsframställning för året anfört att byggplatsinformation är en mycket angelägen uppgift, som man avser att prioritera. De 16 milj. kr. som i annat sammanhang anvisats för sådan här verksamhet torde räcka även till denna direktinformation.

Många tidigare talare har sagt att experimentverksamhet är nödvändig.

Det är bara att instämna i att experimentverksamheten behövs om nytänkande skall kunna prövas. I propositionen tar man konsekvensen av ett sådant synsätt när det föreslås att 22 milj. kr. skall satsas på försök med ny eller oprövad teknik i fullskala. F. n. är bristen att ingen vill riskera verksamhet i fullskala. Det är heller inte rimligt att kräva av privatpersoner eller andra att de skall gå i bräsch för en experimentverksamhet i fullskala. Med hänsyn till de många innovationer som nu ser dagens ljus på detta område kommer det säkerligen att bli tillräcklig efterfrågan på dessa pengar. Det är viktigt att vi tillfredsställer den efterfrågan och att resultaten utvärderas kontinuerligt så att de snabbt kan komma hela byggmarknaden till godo.

De resultat som kommer fram på detta sätt eller på andra sätt måste också så snabbt som möjligt länkas in i de vanliga lånreglerna. Vikten av att så sker påpekas i en motion. Detta har utskottet med gillande särskilt strukit under.

På socialdemokratiskt håll vill man inte oförändrat biträda det föreslagna anslaget till denna verksamhet. De socialdemokratiska reservanterna säger att detta är ett gissningsvis bestämt belopp, och man föreslår ett 5 milj. kr. mindre belopp. Är då det av socialdemokraterna föreslagna beloppet grundat på ett bättre underlag eller är det bara en gissning på lägre nivå? Eller är det, som det heter i socialdemokraternas reservation nr 6, ytterst "en ambitionsfråga och en fråga om vilja att göra informations- och utbildningsinsatserna effektiva"? Om det sistnämnda är fallet måste jag notera att den socialdemokratiska ambitionen är sällsynt låg, inte bara när det gäller experimentverksamheten utan även i fråga om den kommunala rådgivningsverksamheten, till vilken man f. n. inte vill vara med och ge några pengar alls, trots att det torde vara väl dokumenterat att den kommunala vägen här är den lämpligaste. Ingen har heller enbart sagt att detta skulle vara ett lämpligt sätt att arbeta på.

Herr talman! Med dessa synpunkter ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Fru DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart, Sven Eric Åkerfeldt, att jag i mitt anförande bjöd till så gott jag kunde. Det vore väl skräp till opposition som inte gjorde det. Det som gör oss så kritiska mot detta förslag från regeringen är att vi tycker att regeringen verkligen inte har bjudit till när det gäller att svara mot de förväntningar som människorna i detta land med rätta har på den nuvarande regeringen om ett ambitiöst energipolitiskt program. Förslaget svarar inte heller mot vad som skulle kunna behöva göras med hänsyn till dessa frågors vikt och vad som kunde göras om inte regeringen vore totalt paralyserad av dels vetskapen om att man inte kan uppfylla sina löften, eftersom de byggde på felaktiga föreställningar, dels sin splittring.

När det gäller frågan om hur man skall se på effekterna av de åtgärder

som regeringen nu har föreslagit och som jag refererade till när jag beskrev länsbostadsdirektörens i Gävleborgs län reaktion säger Sven Eric Åkerfeldt att det är naturligt att människorna väntar tills de nya bestämmelserna kommer. Länsbostadsdirektören har om detta sagt ungefär följande.

Först och främst är det för många människor naturligt att vilja utföra denna typ av ombyggnad under sommarhalvåret. Det är t. ex. besvärligt att byta fönster, och för många hushåll passar det inte särskilt bra att vidta denna typ av åtgärd på vintern. Genom den fördröjning som nu sker kommer de nya blanketterna inte ut till människorna förrän i slutet av maj, ungefär en månad efter det att riksdagen fattat sitt beslut. Det betyder att ansökningarna inte hinner behandlas före semesteruppehållet. Det medför att man riskerar en försening, åtminstone till hösten och kanske på ett helt år. Det blir, fortsätter länsbostadsdirektören, definitivt inte lättare, när hela denna apparat, alltså riksdagsbehandlingen, malt färdigt och de nya riktlinjerna ligger klara. Tvärtom blir det en ökad byråkrati av sällan skådat slag med en mängd olika former av lån. Det talas om att bekämpa byråkrati och krångel, men i detta avseende har bostadsministern lyckats krångla till det mer än vanligt. Det har jag förresten också talat om för henne, berättar länsbostadsdirektören.

Det vore klokt av bostadsministern och av dem som bildar regeringsunderlag här i huset att lyssna på de synpunkter vi framför i vår motion beträffande dessa frågor. Då hade man kunnat undanröja bekymren.

Herr HÅKANSSON i Trelleborg (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Åkerfeldt talade om stödet till kommunerna och sade att socialdemokraterna önskar en formaliserad och byråkratisk ordning. Herr Åkerfeldts bedömning på denna punkt saknar fullständig grund. I stället vore det rimligt, som alltid när man har med pengar och pengars utdelande att göra, att ställa sig frågan: Till vem och varför?

Propositionen ger tyvärr inte mycket på denna punkt. Där sägs att pengarna inte skall vara till löpande kostnader. Här får man tro att det skall vara fråga om punktinsatser.

På s. 43 i propositionen sägs: "Bidraget bör fördelas av regeringen mot bakgrund av redovisningar från kommunerna av deras nuvarande och planerade insatser beträffande rådgivningen m. m. ---." Skall de insatserna vara planerade nu? Vilka krav skall ställas på det som redan är planerat för att man i fortsättningen skall kunna få pengar?

Är det inte litet besvärande, herr Åkerfeldt, att i dag inte kunna ge något enda litet typexempel som beskriver metodiken för detta? Det är beklagligt att man försöker dölja verkligheten bakom ogrundade påståenden. Jag skulle vilja uppmana herr Åkerfeldt att i stället svara på den mycket enkla frågan: Till vem och varför?

Herr ÅKERFELDT (c) kort genmäle:

Herr talman! Fru Dahl säger att vi inte kunnat svara upp mot behovet. Då anar man i bakgrunden att den som säger så minsann har förslag till åtgärder som svarar mot behoven. Det har vi emellertid inte hört någonting av, vare sig här i dag eller eljest.

Jag vill bara peka på vad som tidigare sagts av både mig och andra här i debatten: På punkt efter punkt har vi infört nya bestämmelser med högre maximibelopp och nya stödområden som tillsammans är ägnade att stimulera till sparsamhet med energin. Det har pratats väldigt mycket om ambitionsnivå, och man har satt likhetstecken mellan det begreppet och pengarna som anslås. Vi har hört det ansvariga statsrådet deklarerat här i kväll att i den mån det behövs pengar kommer regeringen inte att tveka att satsa vad som erfordras. Alltså har vi där en klart redovisad ambitionsnivå även med det sättet att bedöma den.

Det är ingen hejd på hur mycket den förmodade byråkratin skall hindra en meningsfull utveckling av verksamheten, och man säger att det går inte att komma i gång före semestern, på grund av nya blanketter osv. Jag skulle tro att det uppdämda behov som vi nu skådar i avvaktan på de nya och förbättrade reglerna kommer att ta i anspråk en hel del av de medel som finns, minst så att det finns tillräckligt med sysselsättning för dem som vill spara energi och vidta besparingsåtgärderna under sommaren.

Herr Håkansson i Trelleborg ställde en kort fråga med något längre motivering: Till vem och varför? Vi pratar om bidrag till kommunerna, och då är väl den första delen av frågan tämligen lätt att besvara. Pengarna skall gå till kommunerna.

Och varför skall kommunerna få pengar? Jag nämnde en sak: De skall ha dem för att hjälpa de sökande att bedöma om en åtgärd är rimlig och utförbar. Åtgärderna kan naturligtvis variera från kommun till kommun, beroende på vilka resurser kommunen har i nuläget och vilka man ytterligare är beredd att mobilisera. På den grunden skall sedan regeringen bedöma vad som är rimligt att satsa på. Det är något av varför.

Fru DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Sven Eric Åkerfeldt frågar varför inte vi kommer med några förslag, när vi talar om att ni inte har tillräckligt hög ambitionsnivå. Men nu är det ju inte vi som givit oss ut för att ha färdiga konkreta förslag, som skulle innebära att man kunde spara oerhört mycket energi. Vi har lagt fram förslag som man vet effekterna av och som man har kunskap om hur de skall genomföras. Effekterna av de förslagen och kostnaderna för dem är betydande.

När det gäller att ta nästa steg har vi givit planverket i uppdrag att göra den utredning som nu är presenterad. Vi har föreslagit i en partimotion till årets riksdag att det skulle genomföras en försöksverksamhet för att ge kunskaper och erfarenheter som skulle göra det möjligt för oss att ta nästa steg.

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

Jag talade förut om att ambitionsnivå det är både att anslå resurser och att ägna sig åt det mödosamma vardagsarbete varigenom man får kunskaper att bygga fortsatt reformarbete på. Vi har handlat i enlighet med det, men det har regeringen inte gjort. Vi har fått ytterst vaga ut-fästelser i dag från den ansvariga ministern om när något ytterligare steg kommer, hela tiden dessutom försedda med reservationen "om samhällsekonomiskt utrymme finns".

Om några dagar kommer riksdagen att få regeringens förslag till betydande åtstramningar i det svenska samhället. Vi har fått mängder av uttalanden om att angelägna reformer skall få anstå, därför att nu finns det inte längre pengar, för regeringen har kört ekonomin i botten. Det skall bli intressant att se om regeringen kommer att prioritera det här området eller om det också, liksom angelägna sociala reformer, kommer att få sättas i lägre prioritetsgrad än skattesänkningar till höginkomsttagare, anslag till försvaret och villkorlösa subventioner till företagen.

Det skall bli verkligt intressant att se om regeringen orkar prioritera åtgärder på detta viktiga område eller om det som vanligt blir en helt annan prioritering som görs när det kommer till kritan.

Herr HÅKANSSON i Trelleborg (s) kort genmäle:

Herr talman! Till vem och varför?

Herr Åkerfeldt svarar på frågan vem, att det är kommunerna, och det var ju bra att vi fick klarlagt att det är alla kommuner utan någon form av urskillning eller urplockning.

Beträffande varför tycker jag det var utomordentligt upplysande att vi fick höra att kommunernas resurser på detta område skall vara avgörande. Jag tycker inte det är ett bra kriterium. Jag trodde man skulle stödja dem som kunde få fram de bästa råden och på så sätt skaffa sig kunskaper om hur det här fungerar.

Därför tycker jag det är förnuftigt att vi får fortsätta diskussionen på den här punkten. Jag står kvar på min ståndpunkt att bifalla reservationen.

Herr ÅKERFELDT (c) kort genmäle:

Herr talman! När jag säger att det går till kommunerna behöver det inte betyda att det sker utan urplockning, som herr Håkansson säger. Regeringen skall ha möjlighet att pröva ansökningarna, och det kan mycket väl tänkas att någon kommun har sådana ansökningar som inte kan bifallas. Bidraget behöver alltså inte nödvändigtvis bli generellt.

Att kommunernas resurser skall vara avgörande är alldeles givet, för i benämningen resurser lägger jag även kvaliteten på de förslag som man kommer att föra fram. Där kan vi således vara överens.

Fru Dahl säger att man ifrån socialdemokratins sida har velat satsa på en försöksverksamhet för att få fram lämpliga åtgärder. I annat sammanhang har flera socialdemokratiska talare här i kväll sagt att regeringen är drabbad av handlingsförlamning och inte får fram ärenden i god tid, att si och så många månader har förflutit utan att några åtgärder vidtagits.

Men skulle vi först bedrivit försöksverksamhet och sedan vidtagit åtgärder kan jag inte se annat än att det hade tagit ändå längre tid.

Här har regeringen raskt gripit sig an med reformen. Det är om man så vill också en försöksverksamhet, men i dagens situation är det viktigt att vi kommer i gång snabbt.

Herr talmannen anmälde att fru Dahl och herr Håkansson i Trelleborg anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Herr FORSLUND (s):

Herr talman! I den proposition som ligger till behandling i föreliggande betänkande säger departementschefen, med all rätt vill jag påstå, att det behövs kvalificerade kunskaper bland yrkesverksamma i olika led av byggnadsprocesserna för att de rätta energisparande åtgärderna skall kunna genomföras. Departementschefen nämner också yrkesgrupper som konsulter, arbetsledare och byggnadsarbetare.

Eftersom det i dag knappast finns erfarenhet av kunskaps- och erfarenhetsåterföring direkt på byggarbetsplatserna till de yrkesgrupper som vi åberopat i vår motion 1458, tycker vi att utskottet avfärdat motionen alltför enkelt i utskottsbetänkandet.

I propositionen föreslås vidare att 5 milj. kr. skall avsättas för viss information och fördelas till byggforskningsrådets prototyp- och demonstrationsverksamhet.

Vi motionärer menar att inom ramen av dessa medel borde utskottet uttala en viljeinriktning på ett sådant sätt att det skulle ge möjlighet att intensifiera direktinformationen på byggarbetsplatserna. Med det beslut kammaren snart skall fatta riskerar vi att plöttra bort det ändå ringa anslag som anvisas, genom att inte uttala någon inriktning sådan som motionens. Vi tror att man får den bästa effekten direkt på arbetsplatserna tillsammans med berörda arbetstagare, som kan informera och dela med sig av de erfarenheter som redan vunnits. Detta skulle också begränsa det s. k. byggfusket, som ju i sin tur förhindrar energibesparing.

Dessutom uppnår man en annan effekt som jag anser vara ytterst betydelsefull. Man får kontakt med alla berörda i det praktiska vardagsarbetet, som där sysslar med byggenskap. Där har man de erfarenheter vi redan fått av direktinformationen på arbetsplatserna genom byggforskningsrådet och den s. k. byggrundan. Nu är det min förhoppning att byggforskningsrådet genom sin medelsanvisning prioriterar informationen på det sätt som angivits i motionen.

Då det är ett enigt utskott som avstyrker motionen finner jag det inte möjligt att yrka bifall till densamma, men jag har ändå betonat att informationen i dessa frågor är viktig för att uppnå energibesparande effekter.

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Eftersom det har uppstått missförstånd rörande min anmälan till talarlistan för den här debatten, så hann jag inte med att säga de ord till oppositionen som jag hade tänkt. Det är kanske lika bra att jag gör det nu när jag har hört ytterligare ett par av socialdemokraterna tala.

Vad har då socialdemokraterna haft att säga? Ja, man går på två linjer i en allmänt hållen kritik av regeringens arbete i energisparfrågan i allmänhet. Man säger t. ex. att regeringen gör ingenting, vill ingenting, kan inte enas resp. att det regeringen gör är dåligt underbyggt, ja ibland säger man t. o. m. att det är skadligt. Regeringen funderar alltså för litet på de förslag som läggs fram och samtidigt funderar vi för mycket så att ingenting händer. Ja, det är lite snåriga linjer i den socialdemokratiska propagandan. Om det nu är så, att socialdemokraterna utläser att ingenting kommer att hända, så är det deras sak. Det är en något egendomlig slutledningskonst som man använder sig av. Men vad socialdemokraterna själva vill är ju alldeles klart – de vill i varje fall göra mindre än vad regeringen föreslår.

Jag kanske något får kommentera den socialdemokratiska reservationen till det betänkande som vi diskuterar nu.

Vad säger man t. ex. om resurserna för experimentbyggande som vi har diskuterat här i kväll? Man säger egentligen inte att det är vare sig bra eller dåligt. Man talar bara om att det inte finns tillräckligt med detaljer i underlaget. Jag får faktiskt en känsla av att socialdemokraterna menar att för att över huvud taget kunna bevilja medel till forskning måste man i förväg veta exakt vilka forskningsobjekt man skall bedriva. Men så tycker inte vi. Vi tycker att det är viktigt att vi nu skapar nya förutsättningar, och vi tycker att det är bråttom.

Jag kan säga att väldigt många på olika sätt låtit höra av sig till departementet, per brev, telefon och genom personliga besök. Det skulle ta alldeles för lång tid att räkna upp alla de olika projekt som har presenterats för oss. Jag kan ta ett exempel som jag själv tycker är mycket intressant. Det är ett solvärmeprojekt i Växjö där Växjö kommun i samarbete med en firma har långt framskridna planer på att anlägga ett särskilt solvärmeverk för att uppvärma ett större antal hus. Det projektet har också presenterats för byggforskningsrådet.

Vad säger socialdemokraterna om stödet till kommunerna? Jo, man vill ha mer detaljer, mer underlag, och det kan ju inte leda till annat än att det blir ytterligare fördröjningar. Man undrar hur regeringen skall fördela de här pengarna och vad man skall ha för grunder för det. Jag kan ge några exempel på vad man kan använda stödet till, och hur man skulle kunna fördela det. Man kan då ta med i beräkningen vad som totalt utgår i energisparstöd i den aktuella kommunen. Man kan se till de totala insatser i energisparverksamheten som görs av byggnadsnämnden, av förmedlingsorganet och av övriga organ. Man kan också se på

omfattningen av specialservice när det gäller rådgivnings- och serviceverksamhet.

Vad säger nu socialdemokraterna om fjärrvärmefinansieringen? Jo, här skall man ha ytterligare utredning och här skall man finna andra system. Och under tiden skall man vänta och då skall ingenting ske!

Vad säger socialdemokraterna om våra förslag till utökning av energisparstödet till nya områden och förbättrade villkor? Här talar man bara om en annan författningsteknik, ingenting annat. Detta har bemötts i debatten av representanter för civilutskottets majoritet och jag går inte vidare in på den frågan.

Socialdemokraterna säger emellertid också att vi har en låg ambitionsnivå. Jag sade i mitt förra inlägg att om det blir stor efterfrågan skall vi se till att pengar ställs till förfogande. Det kan jag säga därför att jag vet, att hela regeringen anser det nödvändigt att verksamheten blir av stor omfattning.

Men socialdemokraterna har inte dessa ambitioner, man nöjer sig med att vara missnöjd! Man försöker att förvirra bilden och man försöker förhindra att någonting skall hända. Man presenterar över huvud taget inte några alternativ. Från regeringens sida är det en klar vilja att gå vidare och att avdela de resurser som behövs för energisparandet. Det skall vi klara av, trots att det nu är en tid då vi har knappa resurser. Men detta område kommer vi att prioritera.

Herr HÅKANSSON i Trelleborg (s):

Herr talman! Får jag bara till sist konstatera att bostadsministern sade att många låter höra av sig. Det är troligt. Men då tycker jag att det borde vara enkelt att från den lista, som man snabbt bör kunna få fram, ge en nödvändig precisering i allmänna termer eller i konkreta ordalag av vad det är man vill stödja.

Att i debattens slutskede kontra med att säga att oppositionen, socialdemokraterna, är lika oklara eller att de inte har någon precisering på den här punkten, det rimmar mycket illa med regeringens uppgift att regera! Man kan ju inte ursäkta sin egen oförmåga med att påstå att andra är lika dåliga! Det är regeringens uppgift att regera, det har fru Dahl tidigare påmint om här i kväll.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Håkansson i Trelleborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 120

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Håkansson i Trelleborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148

Nej - 135

Mom. 2-7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148

Nej - 135

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Bergman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148
Nej - 135

Mom. 10-13

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 14 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Bergman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148
Nej - 135

Mom. 15 och 16

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Bergman m. fl.

Torsdagen den
28 april 1977

*Hushållning med
energi i byggnader
m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Bergman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148

Nej - 135

Mom. 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 18 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Bergman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 147

Nej - 135

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 32 mom. 19 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Bergman begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148

Nej - 135

§ 2 Föredrogs

Civilutskottets betänkande

1976/77:33 med anledning av motioner om begränsning av energiförbrukningen genom regler i anslutning till byggnadslagstiftningen

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 120

Torsdagen den
28 april 1977

---

*Anslag till bygg-
nadsforskning*

§ 3 Anslag till byggnadsforskning

Föredrogs civilutskottets betänkande 1976/77:34 med anledning av propositionerna 1976/77:100 och 1976/77:107, båda i vad de avser anslag till byggnadsforskning, jämte motioner.

Regeringen hade i propositionen 1976/77:100 bilaga 16 (bostadsdepartementet), punkten B 8 (s. 53–57), föreslagit riksdagen att till Byggnadsforskning för budgetåret 1977/78 anvisa ett anslag av 11 000 000 kr.

Därefter hade regeringen i propositionen 1976/77:107 (bostadsdepartementet) föreslagit riksdagen att till nämnda anslag anvisa ytterligare 5 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats de under allmänna motionstiden vid 1976/77 års riksmöte väckta motionerna

1976/77:923 av fru Karlsson (c),

1976/77:931 av herr Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga (yrkandet 5) föreslagits

att riksdagen under B 8 i bilaga 16 anvisade 25 milj. kr. för att utveckla kollektivhusen och andra kollektiva boendeformer, och

1976/77:1290 av fru Karlsson (c).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1976/77:931, yrkandet 5, på driftbudgeten under trettionde huvudtiteln för budgetåret 1977/78 till Byggnadsforskning anvisade ett anslag av 16 000 000 kr.,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:923,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:1290.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! I 40 år har debatten om ökad boendeservice pågått. Alva Myrdal påpekade för länge sedan det absurda i att 20 kvinnor står bredvid varandra i 20 små kök och lagar sin mat medan 20 små barn sitter och leds i var sitt rum.

Varken bostadsbyggandet eller bostadsplaneringen har följt med i samhällsutvecklingen, som inneburit en helt annan livssituation för alla människor. Fortfarande planeras bostadsområden med utgång från ett fa-

Torsdagen den
28 april 1977

---

*Anslag till bygg-
nadsforskning*

miljemönster som inte längre existerar. År 1975 förvärvsarbetade inte mindre än 57 % i genomsnitt för riket av småbarnsmammorna enligt ett betänkande från inrikesutskottet. I större tätorter torde förvärvsintensiteten för småbarnsmammorna ligga på uppemot 70 %.

Samtidigt, herr talman, har fortfarande de flesta kvinnorna ansvaret för hem och familj. Inte mindre än 42 timmar i veckan använder enligt en amerikansk undersökning en förvärvsarbetande kvinna till hemarbetet medan mannen bara använder 11 timmar. I en annan undersökning använder kvinnan 3 timmar varje dag åt hemarbete. För att kvinnor och män skall få samma totala arbetstid, inräknat både hemarbete och förvärvsarbetet, kan kvinnorna på Astra i Södertälje bara arbeta 25 timmar i veckan. Ansvaret för hemarbete tillsammans med en bristande barnomsorg förklarar varför inte mindre än två tredjedelar av alla förvärvsarbetande kvinnor arbetar på deltid.

Att kvinnan är diskriminerad på arbetsmarknaden har många orsaker. Bl. a. är ansvaret för hem och familj en orsak till att kvinnan inte orkar eller kan förvärvsarbeta på samma villkor som mannen. Genom att införa sex timmars arbetsdag för alla, genom att bygga ut barnomsorgen och genom ett kollektivt boende kan man underlätta jämställdheten i det här avseendet.

Att bygga kollektivhus, herr talman, det är att bygga för jämställdhet.

Men tvärt emot vad som borde vara rimligt – nämligen att stimulera ett byggande av kollektivhus för jämställdhet – så bygger man för ojämlikhet, inte bara mellan man och kvinna utan också mellan överklass och arbetarklass. Man stimulerar småhusbyggandet. Inte mindre än 70 % av nyproduktionen sker i form av småhus. Jag har inte för avsikt att gå in på en diskussion om alla nackdelar från samhällelig synpunkt, i socialt och ekonomiskt hänseende, som det ökande småhusbyggandet medfört och medför. Jag har bara velat peka på det absurda i att bygga för ett livsmönster som inte längre finns och på det felaktiga i att inte ta konsekvenserna av den ökande kvinnliga förvärvsbenägenheten och att inte tillmötesgå familjernas berättigade krav på ökad service i olika former.

Förutom jämställdhetsargumentet finns det många andra orsaker till att kollektivhusboendet måste uppmuntras.

För barnfamiljerna har barnomsorg i daghem eller fritidshem eller annan fritidsverksamhet stor betydelse. Och sådan verksamhet ingår som ett naturligt inslag i kollektivhusidén.

En annan mycket stor grupp, som skulle kunna bo bra i kollektivhus, är pensionärerna. Pensionärerna är en växande grupp som också har en självklar rätt till ökad bekvämlighet och stimulerande fritidssysselsättning. Många pensionärer vill ha möjlighet att bo kvar i sin invanda bostadsmiljö och vill inte bo i kategorihus av typ pensionärshotell eller ålderdomshem.

Och alla generationer behövs i ett bostadsområde. För barnen är det viktigt att få umgås med äldre människor, och pensionärer måste få rätt

att bo i gemenskap med andra generationer.

Begreppet kollektivhus har funnits sedan 1930-talet, men det är oftast inte kollektivitet man i första hand tänkt på, utan service. Men i ett hus med restaurang, daghem och andra gemensamma inomhusutrymmen finns det många tillfällen till kontakt och gemenskap mellan de boende. Framför allt borde restaurangen kunna bidra till att bryta isoleringen för många människor.

I ett kollektivhus får man alltså inte bara service utan också en social gemenskap med andra människor. Och den gemenskapen är oerhört viktig. De flesta av våra nuvarande bostadshus fungerar bara som sovställen. Utrymmen för gemenskap saknas. Och arbetar gör man ju långt bort ifrån sin bostad. Bostadsområdena och arbetsområdena är tyvärr klart åtskilda i vårt samhälle.

Inriktningen för bostadsbyggandet måste därför vara en satsning på mer kollektiva boendeformer i flerfamiljshus, i form av antingen kollektivhus eller servicehus eller också andra, nya typer av boende. Vi får inte vara rädda för att experimentera när det gäller boendeformer för att få fram just sådana boendeformer som passar olika människor i olika livssituationer. Nu finns det egentligen bara två boendeadalternativ. Antingen bor man i ett traditionellt småhus eller också bor man i ett traditionellt flerfamiljshus. I stället för att stimulera till ett byggande med småhus, som kan få katastrofala konsekvenser för samhället och som inte är försvarbara i tätorterna ur sociala eller ekonomiska aspekter och som samhället helt enkelt inte har råd med, måste resurserna omfördelas till mer kollektiva boendeformer.

Det stora bostadsbeståndet, som uppfördes under 1960-talet, kommer att bestå långt in på 2000-talet. Därför måste stora resurser satsas på att vidareutveckla dessa bostadsområden och bygga in en kollektiv service både i själva husen och i den närmaste omgivningen. I äldre områden måste bl. a. i samband med saneringen mer service byggas in.

När det gäller att bestämma omfattningen av service och vilken sorts kollektiv service man skall ha är det hyresgästerna som skall besluta om det. Hyresgästerna måste också i detta avseende garanteras direkt boinflytande och boendedemokrati. Boinflytandet skall inte vara förbehållet sådana som bor i villor och småhus.

I vpk-motionen 931 yrkas att bostadsstyrelsen får ett anslag på 25 milj. kr. för att utreda formerna för hur samhället skall kunna stimulera till ett ökat kollektivhusbyggande. Utskottet nobbar denna, som jag tycker mycket hovsamma, begäran med motiveringen att ett annat utskott avslagit ett annat yrkande i samma motion – en något krystad avslagsmotivering i mitt tycke.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen 931.

Herr MATTSSON (c):

Herr talman! Yrkandet nr 4 i vpk:s motion nr 931, "att riksdagen hos regeringen hemställer att ett program för vidareutveckling av redan

Torsdagen den
28 april 1977

*Anslag till bygg-
nadsforskning*

befintliga flerfamiljshusområden till mer kollektiva boendeformer utarbetas", behandlades i civilutskottets betänkande nr 18, som riksdagen redan har tagit ställning till – och avslagit motionsyrkandet. Uppföljningen med anvisningen av 25 milj. kr. för detta redan avslagna förslag till verksamhet finns det ju inte någon anledning för civilutskottet att nu gå in på någon diskussion om i sak. Jag inskränker därför mitt inlägg till att yrka bifall till civilutskottets hemställan.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag undrar, herr Mattsson, om man inte måste börja ta hänsyn till ett ändrat livsmönster – det ändrade livsmönster nämligen som det innebär att kvinnor i allt högre grad väljer att gå ut i förvärvsarbetet. För att de skall kunna klara detta tror jag att det krävs förändringar på många områden. Bl. a. vet vi att barnomsorgen måste byggas ut, men vi behöver också bygga för ett jämlikt boende. Vi måste för det första satsa mera på flerfamiljsboende och för det andra bygga in mera service i våra boendekområden än f. n., både i dem som är planerade och i dem som redan finns, och vi måste för det tredje bygga rena kollektivhus. Detta behövs helt enkelt för att kunna klara den svåra situation som många kvinnor i dag befinner sig i. Det är en jämställdhetsfråga; kvinnor har fortfarande huvudansvaret för barn och familj, men med mera kollektiv service i sitt boende kan de rätta till den snedfördelning som råder i det här avseendet mellan man och kvinna.

Jag tror att vi måste ta upp den här diskussionen någon gång, och jag tycker att det är på tiden att vi gör det här i riksdagen och satsar det mycket blygsamma beloppet 25 milj. kr. för att bostadsstyrelsen skall kunna utreda formerna för en stimulans till ökat kollektivt boende.

Herr MATTSSON (c):

Herr talman! Ståndpunkten i vpk:s yrkande i sak tog vi som sagt upp vid behandlingen av civilutskottets betänkande nr 18. Det är därför som jag inte finner någon anledning att nu, 14 dagar efteråt, ta upp frågan igen. Det som nu behandlas är uteslutande anslagsfrågan, och där har jag inte anledning att gå in i någon mer utförlig debatt än vad jag redan har gjort.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! Borde vi inte, herr Mattsson, någon gång här i riksdagen åtminstone diskutera frågan om ett mera kollektivt boende och inte bara smita undan den? Herr Mattsson gör det i dag, och man gjorde det för ett par veckor sedan när vi debatterade en annan att-sats i den här motionen. Jag tror att ett sätt att börja fundera på frågan vore att ge bostadsstyrelsen det här anslaget för att arbeta i den riktning vi föreslår.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 931 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 34 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 931 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 270

Nej - 8

Mom. 2 och 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 4 Kammaren åtskildes kl. 21.25.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert